

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๔๑/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิชุมชนอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในการจัดการที่ดิน กรณีร้องเรียนว่า หน่วยงานรัฐจับกุม
ขับไล่ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และไม่สำรวจการครอบครองพื้นที่ทำกินในเขต
ป่าห้วยกระซู อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

ผู้ร้อง

ที่ ๑

ที่ ๒

ผู้ถูกร้อง อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องทั้งสองร้องเรียนผ่านคลินิกสิทธิมนุษยชน ตามคำร้องที่ ๑๑๓/๒๕๖๕ ลงวันที่
๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ ว่า [Redacted] ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ๒๐ ครัวเรือน อาศัยและ
ทำกินอยู่ที่บ้านลีนช้าง ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ทำกิน
และพื้นที่แปลงรวมดั้งเดิมของชุมชน เนื้อที่รวมประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่ ในบริเวณป่าห้วยกระซู แบ่งเป็น
ป่าพิธีกรรม ป่าใช้สอย ป่าหมุนเวียน ป่าถาวร และป่าสาธารณะ ต่อมาเมื่อปี ๒๕๖๓ ได้มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้
(ไม่ทราบสังกัด)^๑ เข้าตรวจสอบพื้นที่ทำกินของประชาชนบริเวณหมู่ที่ ๓ แล้วสั่งห้ามไม่ให้ [Redacted]
[Redacted] ประชาชนเข้าทำประโยชน์ โดยแจ้งว่าเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่ประชาชนบางส่วนไม่เห็นด้วยและกลับ
เข้าไปปลูกพืชตามเดิมจึงถูกจับกุมดำเนินคดี ทำให้ [Redacted] ประชาชนในพื้นที่ได้รับ
ความเดือดร้อน จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่
ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

/และระเบียบ...

^๑ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่พบว่า เป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดของผู้ถูกร้องสนธิกำลัง
ร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้อง

และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ แบบบันทึกร้องเรียนของผู้ร้องทั้งสอง ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕

๒.๑.๒ หนังสืออุทธรณ์แห่งชาติแก่กระงาน ที่ ทส ๐๙๕๙.๕๐๙/๑๘๔๐ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ สำเนาหนังสืออุทธรณ์แห่งชาติแก่กระงาน ที่ ทส ๐๙๕๙.๕๐๙/๒๔๘๑ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๕ ถึงชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

๒.๑.๔ สำเนาหนังสืออุทธรณ์แห่งชาติแก่กระงาน ที่ ทส ๐๙๕๙.๕๐๙/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ถึงชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

๒.๑.๕ หนังสือกรมอุทธรณ์แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ ทส ๐๙๐๖.๕๐๔/๒๕๒๑๑ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๖ รายงานการลงพื้นที่เพื่อรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมของพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๓ - ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ ณ พื้นที่ทำกินของประชาชน หมู่ที่ ๓ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

๒.๑.๗ บันทึกการประสานงานทางโทรศัพท์ระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่กับผู้ร้องที่ ๒ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๖

๒.๑.๘ หนังสือจังหวัดเพชรบุรี ที่ พบ ๐๐๓๒/๑๘๘๕๐ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๙ บันทึกการประสานงานทางโทรศัพท์ระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่กับผู้ร้องที่ ๑ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

๑) ██████████ ประชาชนในชุมชนเคยอาศัยทำกินในพื้นที่ป่าห้วยกระซู ต่อมาเมื่อปี ๒๕๐๘ เกิดเหตุการณ์ทางการเมือง (รัฐบาลมีนโยบายปราบปรามคอมมิวนิสต์) จึงหนีเข้าป่าและอาศัยทำกินอยู่บริเวณป่าห้วยหินเพลิง รวม ๑๓ ครอบครัว กระทั่งปี ๒๕๓๕ เจ้าหน้าที่รัฐเริ่มสำรวจเพื่อเตรียมผลักดันให้ออกจากป่าห้วยหินเพลิง จากนั้นประชาชนจึงเริ่ม

/ทยอยออก...

ทยอยออกจากป่าห้วยหินเพลิง โดยกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ได้จัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้ใหม่ ครอบคลุมละ ๗-๑๑ ไร่ ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๖ กลุ่มประชาชนชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยทำกินอยู่บริเวณป่าห้วยกระซู่ ตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ มี ๒๕ ครอบครัวย โดยมีที่พักอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยแห้ง (ห้วยเกษม) มีพื้นที่ทำกินอยู่บริเวณป่าห้วยกระซู่ และมีพื้นที่ไร่มุขเวียนของชุมชน แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ (๑) พื้นที่เก่าซึ่งได้มาในนามกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยเมื่อปี ๒๕๔๐ ประมาณ ๑๐๐ ไร่ และ (๒) พื้นที่ใหม่ซึ่งอยู่บริเวณโดยรอบ ๑,๙๐๐ ไร่ รวมทั้งสิ้นประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่

๒) ประชาชนซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ถูกจับกุมดำเนินคดี เมื่อปี ๒๕๖๓ ให้ข้อมูลว่า สาเหตุที่ที่ทำกินอยู่นอกเขตพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากพื้นที่ทำกินที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ณ เดือนกันยายน ๒๕๖๗ ผู้ที่ถูกจับกุมดำเนินคดียังสามารถทำกินในพื้นที่เดิมที่ได้รับการจัดสรรตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ต่อไปได้

๓) ระหว่างปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕ ชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ มีหนังสือไปยังกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และผู้ถูกร้อง เพื่อขอให้แก้ไขปัญหาที่ดินในรูปแบบแปลงรวม ไร่มุขเวียนของชุมชนกะเหรี่ยง เนื่องจากการสำรวจการครอบครองที่ดินตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นการสำรวจและรับรองสิทธิที่ดินรายแปลง แต่ชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิมตำบลยางน้ำก๊าดเหนือมีวิถีชีวิตและภูมิปัญญาการทำไร่มุขเวียน อันเป็นวิถีการเกษตรที่พยายามรักษาความสมดุลของการดำรงชีวิตของคนในชุมชนและการรักษาความสมบูรณ์ของสภาพดินและป่าไม้ จึงขอให้จัดตั้งคณะทำงานร่วมกันเดินสำรวจ เพื่อกำหนดแนวเขตพื้นที่การทำไร่มุขเวียน แนวป่าใช้สอยและป่าพิธีกรรมของชุมชน กำหนดขอบเขตเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ และเสนอให้ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของโครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน รวมถึงขอให้พิจารณาข้อเสนอดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรม ควบคู่กับการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ เมื่อปี ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องได้แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาดินในรูปแบบแปลงรวม ไร่มุขเวียน แต่กลุ่ม ████████ ไม่เข้าร่วมการสำรวจและขอให้ยกเลิกคำสั่งดังกล่าว เนื่องจากองค์ประกอบของคณะทำงานไม่มีผู้แทนประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง หรือผู้แทนที่กลุ่ม ████████ ประชาชนไว้ใจ

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) จากการตรวจสอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่ายางน้ำก่ลัดเหนือ และป่ายางน้ำก่ลัดใต้ พบประชาชนอยู่อาศัยและทำกินกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ก่อนประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐๑ (พ.ศ. ๒๕๐๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ต่อมาเมื่อมีประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่ายางน้ำก่ลัดเหนือ และป่ายางน้ำก่ลัดใต้ในท้องที่ตำบลยางน้ำก่ลัดเหนือ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอเขาย้อย และตำบลสองพี่น้อง ตำบลแก่งกระเจาน อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๔ ประกาศพระราชกฤษฎีกาย้ายเขตอุทยานแห่งชาติป่ายางน้ำก่ลัดเหนือ และป่ายางน้ำก่ลัดใต้ ในท้องที่ตำบลแก่งกระเจาน ตำบลสองพี่น้อง ตำบลลัดหลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และตำบลหนองปลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๗ และประกาศพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนอุทยานแห่งชาติป่ายางน้ำก่ลัดเหนือ และป่ายางน้ำก่ลัดใต้ บางส่วนในท้องที่ตำบลห้วยแม่เพรียงและตำบลป่าเต็ง อำเภอแก่งกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. ๒๕๔๑ เจ้าหน้าที่ได้กำหนดขอบเขตแปลงพื้นที่ที่ประชาชนเคยบุกรุกเพื่ออยู่อาศัยและทำกินไม่ให้ขยายพื้นที่เพิ่มเติม พร้อมทั้งแจ้งข้อกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ให้ประชาชนทราบ ต่อมาเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุญาตให้ประชาชนที่ครอบครองพื้นที่ก่อนมติคณะรัฐมนตรีนี้ได้รับสิทธิอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ต่อไปได้ ทายาทสามารถสืบสิทธิได้ แต่จะเปลี่ยนแปลงสิทธิการครอบครองไปยังบุคคลอื่นไม่ได้ หากฝ่าฝืนให้ถือว่าผู้ครอบครองเดิมมีเจตนาสละการครอบครอง

๒) ในชั้นจับกุม ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า ผู้ถูกจับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงระหว่างทำบันทึกการจับกุม ผู้ถูกจับไม่สามารถแสดงหรือนำเอกสารประจำตัวสำหรับผู้มีสัญชาติไทยมายืนยันตัวตนได้ ผู้ถูกร้องจึงสอบถามชื่อและที่อยู่ไว้เพื่อเป็นหลักฐานดำเนินคดีเท่านั้น ส่วนผู้ถูกจับจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใดไม่สำคัญ เนื่องจากเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรหนองหญ้าปล้องต้องสอบสวนเพื่อให้ทราบถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดตามข้อกล่าวหา

๓) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เห็นชอบหลักการ มาตรการ และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ ดังนี้

๓.๑) ให้กรมป่าไม้สำรวจพื้นที่ที่มีการครอบครองให้ชัดเจน และขึ้นทะเบียนผู้ครอบครองเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดการ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืน

๓.๒) กรณีผลการตรวจพิสูจน์พบว่าประชาชนอยู่อาศัย/ทำกินมาก่อน ให้กรมป่าไม้จัดทำขอบเขตบริเวณที่อยู่อาศัย/ทำกินให้ชัดเจน ห้ามมิให้ขยายพื้นที่เพิ่มเติมโดยเด็ดขาด และให้ดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้ประชาชนอยู่อาศัย/ทำกินตามความจำเป็นเพื่อการครองชีพ

/๔/ ผู้ถูกร้อง...

๔) ผู้ถูกร้องได้ปฏิบัติตามหลักการ มาตรการ และแนวทางตามมติ คณะรัฐมนตรีอย่างครอบคลุม ดังปรากฏตามบัญชีรายชื่อประชาชนผู้ถือครองที่ดินตามโครงการทรัพยากร ที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง แปลงสำรวจที่ ████████ ดังนี้

๔.๑) บ้านลั่นช้าง หมู่ที่ ๓ สำรวจเมื่อปี ๒๕๕๗ จำนวน ๔๐ ราย พื้นที่ ๔๕ แปลง เนื้อที่รวม ๓๗๐ ไร่ ๒ งาน ๕๔ ตารางวา (๓๗๐-๒-๕๔ ไร่)

๔.๒) บ้านท่าเสลา หมู่ที่ ๔ สำรวจเมื่อปี ๒๕๕๑ จำนวน ๒๗ ราย ๒๗ แปลง เนื้อที่ ๘๕-๑-๙๑ ไร่ และสำรวจเมื่อปี ๒๕๕๗ จำนวน ๘๓ ราย พื้นที่ ๑๑๘ แปลง เนื้อที่รวม ๘๐๖-๒-๖๔ ไร่

๔.๓) บ้านน้ำพุร้อน หมู่ที่ ๕ สำรวจเมื่อปี ๒๕๕๗ จำนวน ๘ ราย พื้นที่ ๑๐ แปลง เนื้อที่รวม ๕๗-๑-๙๔ ไร่

๕) เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรีมีมติเกี่ยวกับมาตรการ การแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท และได้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ ๒ ฉบับ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการตามมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พระราชบัญญัติอุทยาน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๒๑ ซึ่งผู้ถูกร้องได้สำรวจการครอบครองที่ดินร่วมกับผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในท้องที่ในรูปแบบคณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดินระดับพื้นที่แล้ว

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

กรณีกลุ่มบุคคลที่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติอย่างเป็น ปกติรัฐะ รัฐบาลให้ความสำคัญและช่วยเหลือมาอย่างต่อเนื่อง หากปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ บมติคณะรัฐมนตรี คำสั่ง หรือนโยบายที่เกี่ยวข้องก็สามารถอยู่อาศัยหรือทำกินได้ ซึ่งพระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีบทบัญญัติให้ความช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัย ให้สามารถทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติได้ และเพื่อให้ดำรงชีพอย่างเป็นปกติรัฐะภายใต้กรอบเวลา ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปรามหยุดยั้ง การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้สามารถอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่อุทยานแห่งชาติได้อย่างถูกกฎหมาย ภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกินโดยร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวบังคับใช้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทั่วประเทศอย่างเท่าเทียมกัน

/๒) จังหวัด...

๒) จังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรีมีคำสั่ง ที่ ๒๔๖๐/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานระดับจังหวัดเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง จังหวัดเพชรบุรี และดำเนินการตามแนวนโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ สรุปผลได้ ดังนี้

(๑) ผู้ถูกร้องได้แก้ไขปัญหาที่ดินตามแนวทางมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ด้วยการปิดประกาศเพื่อนัดหมายประชาชนบ้านล้นช้าง หมู่ที่ ๓ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง ผู้มีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้มาแสดงตนเพื่อแจ้งการครอบครองที่ดินและร่วมสำรวจที่ดินกับเจ้าหน้าที่ผู้ถูกร้อง ภายใน ๒๔๐ วัน ในระหว่างวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ ถึงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓ ปรากฏว่า

ก. มีประชาชนแจ้งครอบครองที่ดินและร่วมสำรวจที่ดินตาม มาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๕๑ ราย สำรวจพื้นที่ ๖๙ แปลง เนื้อที่ประมาณ ๕๐๗-๒-๔ ไร่ และมีประชาชนที่ไม่แจ้งการครอบครองที่ดินภายในระยะเวลา ตามประกาศ ๗ ราย จึงถือเป็นผู้มีเจตนาสละการครอบครองที่ดินภายในเขตอนุรักษ์ตามประกาศ

ข. บ้านล้นช้าง หมู่ที่ ๓ มีที่ดิน ๑๐ แปลง เนื้อที่ประมาณ ๒๕๘-๒-๔๘ ไร่ ที่ปรากฏร่องรอยการใช้ประโยชน์ แต่ไม่มีบุคคลใดมาแสดงตนเป็นผู้ครอบครอง เจ้าหน้าที่ผู้ถูกร้องได้สำรวจและจัดทำรูปแปลงแล้วรายงานให้คณะทำงานสำรวจการครอบครองที่ดิน ระดับพื้นที่ทราบ

(๒) ผู้ถูกร้องได้สำรวจข้อมูลประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาล ตามมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านบ้านล้นช้างแล้ว

(๓) เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ เจ้าหน้าที่ผู้ถูกร้องประชุมร่วมกับ ประชาชนชุมชนป่าห้วยกระซู่และมีมติให้ร่วมกันเดินสำรวจและจัดทำข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกิน ในรูปแบบแปลงรวม ไร่มุขเวียนของชุมชนกะเหรี่ยง ในวันที่ ๓-๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เมื่อถึงกำหนดนัด เจ้าหน้าที่ผู้ถูกร้องได้ลงพื้นที่ แต่ไม่พบผู้นำชุมชนหรือผู้แทนประชาชนที่จะเข้าร่วม และไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ให้ทราบ

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เจ้าหน้าที่หน่วยเฉพาะกิจปฏิบัติการ พิเศษผู้พิทักษ์อุทยานแห่งชาติและสัตว์ป่า (พญาเสือ) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รับแจ้งว่า

/มีผู้บุกรุก...

มีผู้บุกรุกเข้าแผ้วถาง ทำลาย และทำให้ป่าเสื่อมสภาพโดยไม่ได้รับอนุญาต จึงได้สนธิกำลังร่วมกับผู้ถูกร้อง เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ เจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ พบ.๑ (แม่คะเมย) เจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดเพชรบุรี และเจ้าหน้าที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเพชรบุรี รวม ๓๐ นาย เข้าตรวจสอบพื้นที่บริเวณป่าห้วยกระซู บ้านลิ้นช้าง หมู่ที่ ๓ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ๕ จุด จากการตรวจสอบพบการบุกรุก แผ้วถาง เผาป่า โค่นต้นไม้ เพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกพืชผลอาสิน พบต่อไม้ถูกตัดโค่นใหม่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ สภาพพื้นดิน ปกคลุมไปด้วยซี้เถ้า แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวถูกเผามาไม่นาน เป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่ หลังปี ๒๕๕๗ โดยพื้นที่ดังกล่าวไม่เคยผ่านการทำประโยชน์มาก่อน เพราะพื้นที่โดยรอบเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ พบผู้ครอบครอง ดังนี้

(๑) [REDACTED] ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ เนื้อที่ประมาณ ๑-๒-๖๕ ไร่

(๒) [REDACTED] ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ เนื้อที่ประมาณ ๑-๒-๗๔ ไร่

(๓) [REDACTED] ครอบครองที่ดิน ๒ แปลง [REDACTED] ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ดังนี้

- แปลงที่ ๑ เนื้อที่ประมาณ ๑-๑-๒๕ ไร่ (ถูกดำเนินคดี)
- แปลงที่ ๒ เนื้อที่ประมาณ ๑-๑-๙๒ ไร่ (ไม่ถูกดำเนินคดี)

(๔) [REDACTED] ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ เนื้อที่ประมาณ ๒-๓-๓๓ ไร่

ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องได้มอบอำนาจให้ [REDACTED] พนักงานพิทักษ์ป่า บัณฑิตการตรวจยึดพื้นที่พร้อมนำเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรหนองหญ้าปล้อง^๒

๒) พนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบถามข้อมูลคดีจากพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรหนองหญ้าปล้อง สรุปได้ว่า เมื่อปี ๒๕๖๓ ผู้ถูกร้องตรวจพบร่องรอยการเข้าทำประโยชน์ ในพื้นที่พิพาทจึงร้องทุกข์และลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานหลายคดี แต่จากการสืบสวนสอบสวน คดีส่วนใหญ่ไม่พบตัวผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจึงมีความเห็นควร “สั่งไม่ฟ้องคดี” เสนอต่อ พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี แต่กรณีผู้ต้องหาทั้ง ๔ ราย ข้างต้น พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี /มีคำสั่ง...

^๒ สำนักข่าว [REDACTED] สนธิกำลังตรวจป่าห้วยกระซู พบถูกบุกรุกเพียบ แจ้งความ ดำเนินคดีทันที [REDACTED] สืบค้นจาก <https://www.> [REDACTED] เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

มีคำสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมแล้วจึงมีคำสั่งฟ้องคดีต่อผู้ต้องหา ๓ ราย ได้แก่ รายที่ (๑)-(๓) ตามข้อ ๑) ต่อศาลจังหวัดเพชรบุรี โดยมีผลคดี ดังนี้

(๑) กรณี [REDACTED] ศาลมีคำพิพากษาตามคดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๕ ให้ลงโทษจำคุก ๔ ปี ผู้กระทำความผิดจึงลดโทษกึ่งหนึ่ง คงจำคุก ๒ ปี โทษจำคุกให้รอการลงโทษ ๒ ปี คุมประพฤติ ๑ ปี รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ ๔ ครั้ง ทำงานบริการสังคม ๒๔ ชั่วโมง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ และให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่รัฐ ๖๔,๒๕๒ บาท กับให้ออกไปจากพื้นที่บุกรุกยึดถือครอบครองตามฟ้อง

(๒) กรณี [REDACTED] ศาลมีคำพิพากษาตามคดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๕ ให้ลงโทษจำคุก ๔ ปี ปรับ ๔๐๐,๐๐๐ บาท ผู้กระทำความผิดจึงลดโทษกึ่งหนึ่ง คงจำคุก ๒ ปี ปรับ ๒๐๐,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษ ๒ ปี คุมประพฤติ ๑ ปี รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ ๔ ครั้ง ทำงานบริการสังคม ๑๒ ชั่วโมง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ หากไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ และให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่รัฐ ๖๕,๗๒๗ บาท กับให้ออกไปจากพื้นที่บุกรุกยึดถือครอบครองตามฟ้อง

(๓) กรณี [REDACTED] (ถูกดำเนินคดีเฉพาะแปลงที่ ๑) ศาลมีคำพิพากษาตามคดีหมายเลขแดงที่ [REDACTED] ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๕ ให้ลงโทษจำคุก ๔ ปี ปรับ ๔๐๐,๐๐๐ บาท ผู้กระทำความผิดจึงลดโทษกึ่งหนึ่ง คงจำคุก ๒ ปี ปรับ ๒๐๐,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษ ๓ ปี คุมประพฤติ ๑ ปี รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ ๔ ครั้ง ทำงานบริการสังคม ๒๔ ชั่วโมง หากไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ และให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่รัฐ ๕๐,๗๒๖ บาท โดยให้ถือว่าการชดใช้ค่าเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติด้วย กับให้ออกไปจากพื้นที่บุกรุกยึดถือครอบครองตามฟ้อง

๓) คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เห็นชอบแนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ซึ่งการส่งเสริมและยอมรับระบบไร่หมุนเวียนที่เป็นวิถีวัฒนธรรมของกะเหรี่ยงที่เอื้อต่อการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและวิถีชีวิตที่พอเพียง เป็นหนึ่งในมาตรการฟื้นฟูระยะยาวที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงวัฒนธรรม

๔) เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรอง ประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒^๓ ซึ่งหนึ่งในปัญหาที่พบจากการ

/สำรวจ...

^๓ ข้อเสนอแนะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) ของ กสม. ที่ ๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรอง ประกอบ

สำรวจการถือครองที่ดินตามบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ คือ แนวทางปฏิบัติในการสำรวจอาจไม่สอดคล้องกับการรับรองสิทธิในที่ดินที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำกฎหมายลำดับรองไม่เป็นไปในทางจำกัดหรือลดทอนสิทธิของประชาชน และสนับสนุนอำนาจให้ประชาชนสามารถอุปโภคสิทธิมนุษยชนได้อย่างบริบูรณ์ รวมทั้งให้ประชาชนที่อยู่ใกล้ขีดทรัพยากรธรรมชาติและอาศัยแหล่งทรัพยากรนั้นในการดำรงชีพได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาการบริหารจัดการทรัพยากรและอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน สอดคล้องกับวิถีชีวิตการดำรงชีพของแต่ละกลุ่มชุมชน จึงมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงร่างกฎหมายลำดับรอง สรุปได้ดังนี้

(๑) ร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรภายในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. และร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า พ.ศ. โดยมีสาระสำคัญ เช่น

- ให้เพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนที่มีสัดส่วนของผู้แทนแต่ละกลุ่มที่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด

- ให้เพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครอง (Protected Area Committees: PAC)

- เพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดให้มีเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓

- แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ
- แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และลักษณะต้องห้าม

- แก้ไขหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน
- แก้ไขการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน
- แก้ไขการกำหนดผู้สืบสิทธิ
- แก้ไขการนับระยะเวลาของโครงการ
- เพิ่มเติมบทเฉพาะกาล โดยกำหนดกลไกสะสางคดีค้างเก่า การแก้ไข

ปัญหาผู้ที่ถูกดำเนินคดีและแปลงคดีที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับ และการสำรวจแปลงที่ดินที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการตามมาตรา ๖๔

/(๒) ร่างระเบียบ...

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒, ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์สำนักงาน กสม. <https://www.nhrc.or.th/Examination-reports/8083>

(๒) ร่างระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกินตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข พ.ศ. ร่างระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลในเขตพื้นที่โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรอย่างยั่งยืน พ.ศ. และร่างประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่าด้วยโครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- ให้คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทกำหนดว่า ลักษณะใดเป็นการดำรงชีพโดยปกติสุข และเสนอรูปแบบรายละเอียดการใช้ประโยชน์ตามวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์
- เพื่อให้การบริหารจัดการในเขตพื้นที่โครงการเกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน ให้หัวหน้าเขตป่าอนุรักษ์ประชุมร่วมกับ PAC และคณะกรรมการชุมชนเพื่อปรึกษาหารือกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การบริหารจัดการพื้นที่
- ให้หัวหน้าเขตป่าอนุรักษ์ทำข้อตกลงทางปกครองในการกำหนดแผนการดำเนินการของโครงการ กฎ กติกา ที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการชุมชน และได้มีการปรึกษาหารือร่วมกับ PAC ทั้งนี้ ให้ข้อตกลงดังกล่าวเป็นสัญญาทางปกครองที่มีผลบังคับตามกฎหมาย

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การที่ผู้ถูกร้องจับกุมขับไล่ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงไม่ให้ทำกินในพื้นที่ป่าห้วยกระซู้เมื่อปี ๒๕๖๓ และไม่สำรวจการครอบครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่ป่าห้วยกระซู้ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๓ มาตรา ๕๗ มาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๒^๔ บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน สิทธิของบุคคล

/และชุมชน...

^๔ มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สิน และการสืบมรดก
ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๗ รัฐต้อง

ฯลฯ

ฯลฯ

และชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีต ประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยรัฐต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว รวมทั้งวางแผน เกี่ยวกับการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และจัดให้มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม อีกทั้งพึงส่งเสริมและให้ความ ค้ำครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ประกอบกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ข้อ ๑๗^๕ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๑ และข้อ ๑๑^๖ ยังได้รับรองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินไว้เป็นหลักการว่า บุคคลย่อมมีสิทธิ /ในทรัพย์สิน...

(๒) อนุรักษ์ ค้ำครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ จากการดำเนินการดังกล่าวด้วย ตามที่ กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมและให้ความค้ำครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคม ตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย

มาตรา ๗๒ รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(๑) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) จัดให้มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่ทำกินได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

^๕ ข้อ ๑๗

(๑) ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเอง เช่นเดียวกับโดยร่วมกับผู้อื่น

(๒) บุคคลใด ๆ จะถูกริบทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้

^๖ ข้อ ๑

๑. ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยสิทธินั้น ประชาชาติเหล่านั้นจะกำหนด สถานะทางการเมืองของตนโดยเสรี และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนอย่างเสรี

๒. เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชาติทั้งปวงอาจจัดการโภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติของตน ได้อย่างเสรีโดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใด ๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของ หลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชาติจะไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด

ในทรัพย์สิน โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และบุคคลย่อมมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอและดีขึ้นอย่างต่อเนื่องสำหรับตนเองและครอบครัว รวมทั้งไม่ลดทอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด นอกจากนี้ คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม^๗ ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการบรรลุสิทธิต่าง ๆ ภายใต้ ICESCR โดยที่ดินเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นต่อการจัดความอดอยากและความยากจน และช่วยให้บุคคลเข้าถึงสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ

๓.๒ ประเด็นที่หนึ่ง การจับกุมขังไล่ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าห้วยกระซูเมื่อปี ๒๕๖๓ เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

๓.๒.๑ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑) เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งว่า พบบุคคลบุกรุกแผ้วถาง ทำลาย และทำให้ป่าเสื่อมสภาพ จึงสนธิกำลังร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยเฉพาะกิจปฏิบัติการพิเศษผู้พิทักษ์อุทยานแห่งชาติและสัตว์ป่า (พญาเสือ) เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยเฉพาะกิจทัพพระยาเสือ เจ้าหน้าที่ฐานปฏิบัติการป้องกันรักษาป่าที่ พบ.๑ (แม่คะเมย) เจ้าหน้าที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบุรี และเจ้าหน้าที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเพชรบุรี รวม ๓๐ นาย เข้าตรวจสอบพื้นที่ พบบุคคลผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งอยู่นอกเขตพื้นที่โครงการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ในพื้นที่ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง แปลงสำรวจ [REDACTED] ที่สำรวจเมื่อปี ๒๕๕๗ จำนวน ๔ ราย รวมพื้นที่ ๕ แปลง จึงสอบถามข้อมูลการทำประโยชน์เบื้องต้น พร้อมกับบันทึกการจับกุมเพื่อประกอบการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรหนองหญ้าปล้อง

/๒) พนักงาน...

๓. รัฐภาคีแห่งกติกาฯ รวมทั้งรัฐที่รับผิดชอบในการบริหารดินแดนที่ไม่ได้ปกครองตนเอง และดินแดนในภาวะทรัสตีจะต้องส่งเสริมให้สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองมีผลจริงจิ่ง และจะต้องเคารพสิทธิอันนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

ข้อ ๑๑

๑. รัฐภาคีแห่งกติกาฯ รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหารเครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

^๗ เอกสารความเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๒๖ ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (General Comment No. 26: on Land and Economic, Social and Cultural Rights)

๒) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรหนองหญ้าปล้องได้สอบสวนและสรุปสำนวนคดีเสนอต่อพนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนคดีจึงมีคำสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม ต่อมาจึงมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหา ๓ ราย

(เฉพาะแปลงที่ ๑) ต่อศาลจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพิจารณาและมีคำพิพากษาว่า จำเลยทั้ง ๓ ราย มีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๕๔ มาตรา ๗๒ ตรีวรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ มาตรา ๓๑ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๙ (๑) มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง ลงโทษจำเลยทั้ง ๓ ราย ตามคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่

๓.๒.๒ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อร้องเรียนของผู้ร้องทั้งสองในประเด็นนี้ เป็นกรณีเดียวกับเรื่องที่ศาลจังหวัดเพชรบุรีมีคำพิพากษาแล้ว จึงต้องด้วยมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเป็นเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาด เห็นควรยุติเรื่องในประเด็นนี้

๓.๓ ประเด็นที่สอง การไม่สำรวจการครอบครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่ป่าห้วยกระซูตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

๓.๓.๑ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑) พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่ายางน้ำกลัดเหนือ และป่ายางน้ำกลัดใต้ ในท้องที่ตำบลยางน้ำกลัดเหนือและตำบลยางน้ำกลัดใต้ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นพื้นที่ที่มีประชาชนอยู่อาศัยมาก่อนการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อปี ๒๕๐๘ ซึ่ง ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเคยอาศัยทำกินอยู่บริเวณป่าห้วยกระซู ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ก่อนหนี้ย้ายการเมืองเข้าไปอาศัยทำกินอยู่บริเวณป่าห้วยหินเพลิงเมื่อปี ๒๕๐๘ ต่อมาระหว่างปี ๒๕๓๕-๒๕๔๑ รัฐบาลผลักดันให้ประชาชนที่อาศัยทำกินอยู่ในพื้นที่ป่าห้วยหินเพลิง ๑๓ ครอบครัว ออกจากพื้นที่ พร้อมทั้งจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้ใหม่ ณ บ้านล้นช้าง ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ

๒) คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ อนุญาตให้ประชาชนที่อาศัยทำกินอยู่ในพื้นที่ป่าก่อนประกาศเป็นเขตพื้นที่ป่าไม้ เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับสิทธิอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ต่อไปได้ จากนั้นเมื่อปี ๒๕๕๗ กรมป่าไม้ได้สำรวจพื้นที่ตามโครงการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน พื้นที่บ้านล้นช้าง หมู่ที่ ๓ ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี พบว่ามีผู้ครอบครองที่ดิน ๔๐ ราย พื้นที่ ๔๕ แปลง เนื้อที่รวม ๓๗๐-๒-๕๔ ไร่

/๓) หลังจาก...

๓) หลังจากที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับ ผู้ถูกร้อง ได้สำรวจการครอบครองที่ดินตามมาตรา ๖๔ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยการปิดประกาศนัดหมาย ประชาชนหมู่บ้านลั่นช้าง หมู่ที่ ๓ ตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ ผู้มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ให้มาแจ้งการครอบครองที่ดินและสำรวจแปลงที่ดินร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ถูกร้อง ในระหว่างวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ ถึงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๓ ซึ่งประชาชนหมู่บ้านลั่นช้างได้รับการสำรวจและจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ จำนวน ๕๑ ราย พื้นที่ ๖๙ แปลง เนื้อที่ประมาณ ๕๐๗-๒-๔ ไร่ ซึ่งรวมถึงประชาชนทั้ง ๓ ราย ที่ถูกฟ้องร้อง ดำเนินคดีตาม ข้อ ๓.๒ ด้วย

๓.๓.๒ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องได้สำรวจการถือครองที่ดินและจัดสรรที่ดิน ทำกินและที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนบ้านลั่นช้างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ในที่ดินแปลงเดิมที่ได้รับการจัดสรรให้ทำกินตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ แล้ว ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องทั้งสองและประชาชนในพื้นที่

๓.๔ อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ถูกร้องจะสำรวจการถือครองที่ดิน และจัดสรรที่ดินทำกินและ ที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานให้ประชาชนในพื้นที่บ้านลั่นช้าง หมู่ที่ ๓ ตำบล ยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง รวมถึงสำรวจข้อมูลประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถทดแทนได้ตามฤดูกาล ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ และ มาตรา ๖๕ แล้วก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบพบว่า ประชาชนบ้านลั่นช้างเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงที่เคยได้รับการจัดสรรพื้นที่แปลงรวมในนามกลุ่ม [REDACTED] และมีวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับป่า โดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าแปลงรวมประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่ เป็นป่าใช้สอย ป่าพิธีกรรม และป่าหมุนเวียน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวยังไม่ได้มีการสำรวจและรับรองสิทธิในการใช้ประโยชน์

ที่ผ่านมาชุมชนกะเหรี่ยงดั้งเดิม ตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ ได้ยื่นข้อเสนอต่อผู้ถูกร้อง รวมถึงหน่วยงานในระดับเหนือขึ้นไป เพื่อแสดงเจตนาในการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ดั้งเดิมดังกล่าว แต่ข้อเสนอยังไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในประเด็นนี้ กสม. ได้มีข้อเสนอแนะ ที่ ๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรอง ประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ไปยังกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อประกอบการจัดทำกฎหมายลำดับรองที่จะออกมาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และ แผนการจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรภายใต้โครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรภายในอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า แล้วแต่กรณี

ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำโครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรภายในอุทยานแห่งชาติ
แก่งกระจานเป็นไปโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิต
และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการรับรองตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓
เรื่อง แผนนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยง จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการ
หรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้อง จังหวัดเพชรบุรี กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริม
สิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๖/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ จึงมีมติ ดังนี้

๔.๑ ประเด็นที่หนึ่ง กรณีผู้ถูกร้องจับกุมขังไล่ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่
ป่าห้วยกระซู่เมื่อปี ๒๕๖๓ เป็นกรณีเดียวกับเรื่องศาลจังหวัดเพชรบุรีมีคำพิพากษาแล้ว จึงให้ยุติเรื่อง

๔.๒ ประเด็นที่สอง กรณีผู้ถูกร้องไม่สำรวจการครอบครองที่ดินของประชาชนในพื้นที่
ป่าห้วยกระซู่ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ ยังไม่อาจรับฟังได้ว่า
มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
ต่อผู้ถูกร้อง จังหวัดเพชรบุรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงวัฒนธรรม
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒
ดังนี้

๔.๓.๑ ให้ผู้ถูกร้องและจังหวัดเพชรบุรีแต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดิน
ในรูปแบบแปลงรวม ไร่หมุนเวียนของชุมชนกะเหรี่ยง ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ โดยมีสัดส่วนของผู้แทน
จากภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบ หรือ ██████████ ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียไว้ใจ ร่วมเป็น
คณะทำงาน เพื่อสำรวจและกำหนดแนวเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินแปลงรวม ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต
และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงตำบลยางน้ำกลัดเหนือ ภายใต้หลักความสมดุลและยั่งยืน และ
เสนอผลการดำเนินการดังกล่าวประกอบเป็นส่วนหนึ่งในโครงการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ
ภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยนำหลักการที่สำคัญตามข้อเสนอแนะของ กสม. ที่ ๑/๒๕๖๕
ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
เกี่ยวกับกฎหมายลำดับรอง ประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติ
สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ไปปรับใช้ในการดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามสิทธิในการ

/มีส่วนร่วม...

มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ใช้ และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามที่
ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ ประกอบมาตรา ๕๗
๔.๓.๒ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงวัฒนธรรม
หารือร่วมกับชุมชนกะเหรี่ยงตำบลยางน้ำกลัดเหนือ เพื่อกำหนดแนวทางผลักดันให้ชุมชนกะเหรี่ยง
ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์
ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงตำบลยางน้ำกลัดเหนือมีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี
และวิถีชีวิตดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง แนวนโยบายและ
หลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปติกาญจน์ ลิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ